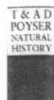


## The Mink

De reeks zoogdiermonografieën van de ter ziele gegane Britse uitgeverij Helm onder de naam 'The Natural History of ...' wordt voortgezet door uitgeverij T. & A.D. Poyser. Deze uitgever heeft reeds een bekende naam onder vogelaars vanwege zijn vele vogelboeken. Inmiddels zijn er twee zoogdierboeken verschenen: The Hedgehog (zie de vorige Zoogdier) en the Mink. Via ontsnappingen uit nertsenfarms is de Amerikaanse nerts in Europa beland. In Groot Brittannië heeft hij zich blijvend weten te vestigen, in de Benelux echter niet. Het is ligt dus voor de hand dat juist in Groot Brittannië veel onderzoek aan deze soort wordt verricht, temeer daar de Amerikaanse nerts vaak gezien wordt als een 'schadelijk' dier. In het boek wordt eerst van alle kanten de biologie van de soort belicht. Een greep uit de onderwerpen: pels, beweging, gezichtsvermogen, gehoor, tast en lichaamsgewicht. Vervolgens komen meer ecologische aspecten aan bod, zoals foerageerstrategie, voedselkeuze en de invloed daarvan op prooierpopulaties. Ondanks alle wilde verhalen blijkt die invloed beperkt, wat samenhangt met zijn territoriale leefwijze. Ook leefwijze en biotoopkeuze komen uitgebreid aan bod. Zijn activiteitsritme is dat van een 'dagrand-dier', zoals ook veel andere roofdieren dat kennen. De Amerikaanse nerts vertoont hetzelfde territoriale patroon als andere kleine marters: kleine territoria van vrouwtjes overlappen met grotere territoria van mannetjes. Er zijn ook hoofdstukken over voortplanting, geboorte, sterfte en parasieten.

Aan het eind komen, welhaast traditiegetrouw voor deze serie, voor mij de interessantste hoofdstukken. Het zijn de hoofdstukken over de relatie tussen de Amerikaanse nerts en de mens. Wildvang,



# BESPREKING BOEK

## THE MINK

Nigel Dunstone



POYSER NATURAL HISTORY

kweek, kruisen van variëteiten: niets is deze soort bespaard gebleven om aan het beste bont te komen. Genetica en pelsdierfarm-beheer worden eveneens in dit boek beschreven. De relatie van de ingeburgerde nertsen met de mens is ronduit slecht. In Engeland worden ze plaatselijk intensief bestreden, vanwege hun vermeende schadelijkheid. Hun invloed op andere soorten is niet groot, maar de Amerikaanse nerts krijgt van veel de schuld. Net als voor de vos geldt ook hier: veel emotie, weinig waarheid.

Al met al is 'The Mink' van Nigel Dunstone een complete monografie over de Ameri-

kaanse nerts. Zijdelings wordt ook naar de Europese nerts gekeken, die overigens niet zo nauw verwant is met de Amerikaanse nerts. Het boek heeft mijn inziens echter een beperking: het is te sterk geënt op de Britse situatie. Waarom ondanks alle ontsnappingen de Amerikaanse nerts in de Benelux niet aanslaat, is mij dan ook niet duidelijk geworden.

Reinier Akkermans

Nigel Dunstone, 1993, The Mink, T. & A.D. Poyser Natural History, London. Ingebonden, 232 pagina's, prijs £ 22. ISBN 0-85661-080-1.



onder welke randvoorwaarden recreatie in natuurgebieden plaats kan vinden. Dergelijk onderzoek is binnen Nederland nog nauwelijks gedaan.

Piet van der Reest

Brasseur, S.M.J.M. & P.J.H. Reijnders, 1994. Invloed van diverse verstoringsbronnen op het gedrag en habitatgebruik van gewone zeehonden: consequenties voor de inrichting van het gebied. IBN-rapport 113. ISSN: 0928-6888. IBN-DLO, Wageningen.

## Zoogdieren van West-Europa

Toen in 1986 het boek 'Zoogdieren van de Benelux' bij de Jeugdbondsuitgeverij verscheen bleek duidelijk dat er behoefte was aan een goed boek waarin een overzicht wordt gegeven van alle inheemse zoogdiersoorten. Het unieke aan dit boek was dat het niet alleen soortenbeschrijvingen bevatte maar tevens determinatiesleutels en een overzicht van onderzoeksmethoden. Het mocht dan ook geen verwondering heten dat er snel een tweede druk verscheen.

Dezelfde auteurs hebben nu een nieuw boek uit. 'Zoogdieren van West-Europa' lijkt qua opzet sterk op het vorige succesnummer. Toch zijn er ook verschillen. Het werkingsgebied is uitgebreid tot gans West-Europa, dat wil zeggen van de westpunt van Ierland tot de oostgrens van Duitsland en van de noordgrens van de Alpen tot de lijn door Oslo. In tegenstelling tot zijn voorganger zijn ook de evenhoevigen, zeehonden en walvisachtigen opgenomen. Hierdoor omvat het boek nu 114 soorten in plaats van 70.

De eerste hoofdstukken bevatten de volledige soortenlijst, een bespreking van de gebruikte lichaamsmaten en het onderscheid van geslacht-

## Hoe verstoringsgevoelig zijn zeehonden?

Door het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek afdeling Texel is onderzocht hoe de gewone zeehond in de Waddenzee reageert op verstoring door de mens. Gekeken is naar de reacties van de dieren wanneer ze benaderd worden door een wandelaar, een kano, een rubberboot, een motor-kruiser of een zeilboot. Een eerste reactie treedt op tussen de 400 en 1200 m. Grote, lawaaiige objecten geven het eerst verstoring. Worden de dieren benaderd tot op 450 tot

250 meter, dan gaan ze te water. De kans dat de dieren binnen een uur weer hun oude plek opzoeken is kleiner dan 20%. De onderzoekers menen dat deze kleine herstelkans aanleiding is om bij het instellen van beschermingszones de afstand tot de eerste reactie (1200 m) aan te houden.

Dit onderzoek geeft niet alleen antwoord op de vraag: "Hoe moeten grenzen aan verstoring van de gewone zeehond worden gesteld". Het illustreert tevens hoe natuurwetenschappelijk onderzoek meer in algemene zin een antwoord kan geven op de vraag

ten bij kleine zoogdieren. In hoofdstuk 4 komen de soorten zelf aan bod. In een systematische volgorde worden alle soorten uitvoerig besproken. Van elke systematische groep (orde, familie) worden de gemeenschappelijke kenmerken vermeld. Daarna wordt elke soort op 1 tot 5 pagina's uitvoering besproken. Hierbij krijgen de soorten uit de Benelux meer aandacht dan soorten die slechts aan de rand van het werkingsgebied voorkomen. Van elke soort zijn naast de Nederlandse en de wetenschappelijke naam ook Engelse, Franse en Duitse namen opgenomen. Uiterlijk (inclusief de lichaamsmaten); biotoop, terreingebruik en loopsporen; leefwijze en populatie; voedsel en uitwerpselen; geluid; verspreiding; bedreiging, bescherming en beheer en waarnemingsmethoden worden apart toegelicht. Ter verduidelijking zijn er diverse tekeningen van sporen en details opgenomen.

Midden in het boek bevinden zich 16 kleurplaten met afbeeldingen. Qua opzet lijkt dit op de alombekende vogelgidsen. Op de rechterpagina staan telkens de tekeningen, terwijl op de tegenoverstaande pagina de afgebeelde soorten zeer kort worden toegelicht. De tekeningen op één plaat zijn telkens op dezelfde schaal afgebeeld, tenzij anders vermeld. Bijzonder verhelderend is dat bij soorten met een variabele vachtkleur een blokje met deze kleurvariatie is opgenomen. Ook de seizoensvariatie is via aparte, kleinere, tekeningen weergegeven. Zowel op de platen bij de soortenbespreking, in de soortenlijst, in de determinatiesleutels en in de index werden dezelfde soortnummers gebruikt. Het gebruik had misschien nog makkelijker geweest als er op de platen en in de index niet alleen een soortnummer maar tevens de pagina van de soortbespreking was meegedeeld. Sommige soorten evenhoevi-

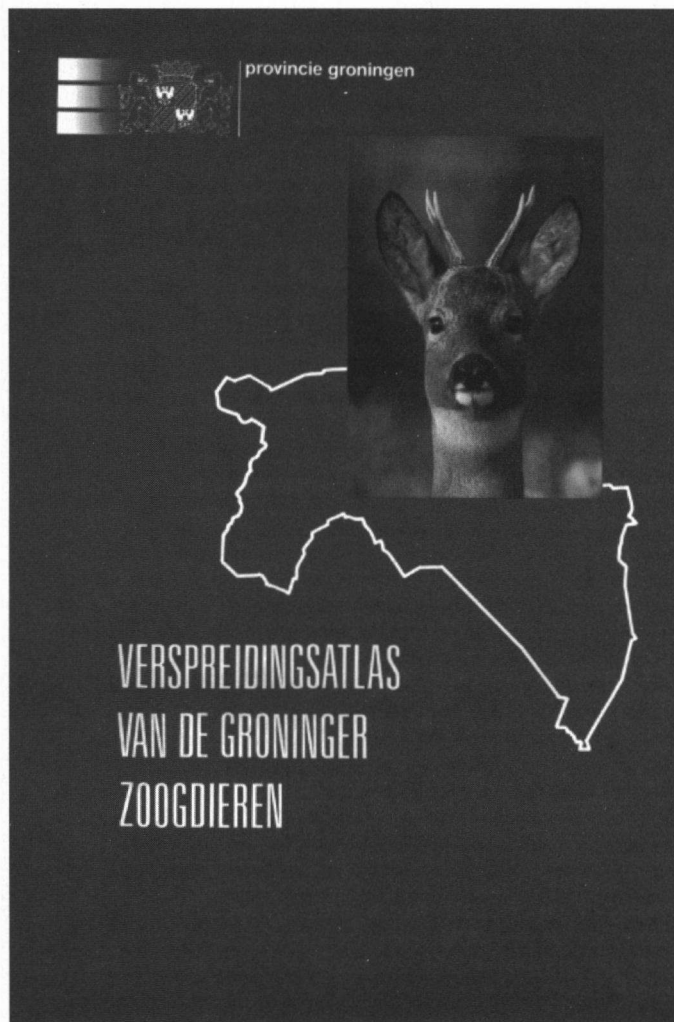
gen, de zeehonden en de walvisachtigen werden niet op een kleurplaat maar op een zwart-witplaat weergegeven. Dit is geen bezwaar daar de kleur bij zeezoogdieren toch moeilijk waar te nemen is en de betrokken evenhoevigen gemakkelijk te onderscheiden zijn.

Daarnaast zijn er nog 34 verspreidingskaartjes weergegeven. Die kaartjes geven telkens het hele werkingsgebied van het boek, met daarop het voorkomen aangegeven met een arcering. Kleine verspreidingsentiteiten zoals eilanden worden voor de duidelijkheid extra benadrukt met een pijl. Soms zijn twee nauw verwante soorten op één kaartje geplaatst. Er is dan gebruik gemaakt van een verschillende arcering die in de legende uitgelegd wordt. Nochtans ontbreekt er een legende bij de éénsoortskartjes. Sommige kaartjes bevatten zowel een dichte als een dunne arcering. Het is voor de lezer dan niet duidelijk of in gebieden met een dunne arcering de soort zeldzamer voorkomt dan wel dat het niet geweten is of de soort er voorkomt. Het was beter geweest als op het kaartje vooraan het boek, waar het werkingsgebied wordt toegelicht, alle gebruikte symbolen waren toegelicht aan de hand van een fictief voorbeeld, zoals in vogelgidsen gebruikelijk is.

Het hoofdstuk waarnemings- en onderzoeksmethoden is een actualisatie van wat reeds in 'Zoogdieren in de Benelux' stond. Er zijn wel nieuwe, goed bruikbare afbeeldingen van prenten en uitwerpselen opgenomen, die zo mogelijk op ware grootte werden afgebeeld. Daarnaast is er een duidelijke tabel om de geschikte waarnemingsmethoden per soort(groep) te bepalen. Het opzetten van onderzoek naar muizen met behulp van vallen en het gebruik van batdetectors voor het herkennen en lokaliseren van vleermuizen wordt hier eveneens uit de doeken gedaan.

Een tabel voor het determineren op basis van schedelkenmerken waarin bruikbare tekeningen van zowel volledige schedels als details zijn opgenomen. Voor leken is die tabel misschien tamelijk moeilijk te gebruiken omdat, ondanks de duidelijke verklaring vooraf, het overmatig gebruik van afkortingen van schedelmatten de leesbaarheid niet ten goede komt. Bovendien zijn veel afbeeldingen wel erg klein afgedrukt. Voor meer ervaren braakbalpluizers vormt deze zaken echter geen onoverkomelijk probleem. Op een foutje mag ik nog wel wijzen: op bladzij 332 wordt men voor *Neomys* verwezen naar punt 4 van de tabel, moet zijn: 5; voor *Crocidura* naar punt 5, moet zijn: 6.

Het boek wordt vervolledigd met een summier hoofdstuk over bedreiging en bescherming van zoogdieren. Het is jammer dat de auteurs dit beperkten tot Nederland en België. Zelfs voor België is het overzicht van de juridische status onvolledig. Er is sprake van slechts één status voor elke soort. In België zijn zowel jacht als natuurbehoud een geregionaliseerde materie wat tot gevolg heeft dat de status van de soorten niet hetzelfde is in de drie gewesten. Men had beter de in 1991 bij het VZO verschenen mededeling 'Zoogdierbescherming na 1992' kunnen nalezen. Gezien de recente ervaringen met dit onderwerp zijn ook de twee pagina's over (her)introductie aan de magere kant. Het literatuuroverzicht is dan weer zeer volledig en handig opgedeeld in verschillende onderwerpen en ordines. Bij de adressenlijst valt ook weer het ontbreken van een aantal Belgische verenigingen op. Een index met de Nederlandse en wetenschappelijke soortnamen en een index met Engelse, Franse en Duitse soortnamen sluit het geheel af.



Het boek is ondanks de vermelde onvolkomenheden toch een waardevolle en mooie uitgave. Het handige formaat laat het gebruik ervan in het veld toe, alhoewel de uitgave er misschien te mooi voor is. Zoals één van de sprekers bij de voorstelling van 'Zoogdieren van West-Europa' al zei, zou ieder van ons er eigenlijk twee moeten hebben: één om te gebruiken in het veld en één voor thuis op de salontafel. Al met al een aanrader en voor de prijs hoeft je het niet te laten.

Johan Vandewalle

R. Lange, P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994.

Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht. 400pp. & 16 kleurplaten. Prijs: f. 44,95 of BF 899,- voor leden, f. 49,95 of BF 999,- voor anderen.

### Zoogdieratlas Groningen

Onlangs verscheen de fraaie, met kleurenfoto's uitgevoerde atlas van de zoogdieren in Groningen. Deze atlas geeft een gedetailleerd overzicht van alle waargenomen zoogdieren

in deze provincie, met inbegrip van de zeezoogdieren en de nieuwkomers in ons land. De soortbeschrijvingen zijn uitvoerig - ingegaan wordt op ecologie, verspreiding en populatie-ontwikkelingen. Van elke soort is achterin de atlas een verspreidingskaartje opgenomen. Wat dat betreft is de atlas een gedegen basisdocument voor beleid, beheer en onderzoek.

Voegt deze atlas nu veel informatie toe aan de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren? Dat is wel degelijk het geval. De atlas maakt gebruik van gegevens uit archieven van diverse organisaties, van gegevens van de Provincie Groningen, muskusrattenbestrijders en kantonniërs, en van waarnemingen van onder andere preparateurs, wildbeheereenheden, vrijwilligers en terreinbeheerders. Dat deze werkwijze succesvol was blijkt onder andere uit de nieuwe gegevens over vos, steenmarter, wild zwijn, eekhoorn, dwergmuis en zwarte rat. Een belangrijke publicatie dus voor ieder die geïnteresseerd is in de Groninger zoogdierfauna.

Piet van der Reest

Molen, H. van der, 1994. Verspreidingsatlas van de Groninger zoogdieren. Provincie Groningen.

